

Schilderijen vertellen

Schrijfvaardigheid oefenen met kunst

Workshop van **Julia Sommer** (Universiteit Wien)

Nederlands – de school uit, de wereld in!

11. Kolloquium der Fachvereinigung Niederländisch e.V.

Institut für Niederlandistik, Carl von Ossietzky Universität Oldenburg

6 – 7 maart 2023 in Oldenburg

Carl von Ossietzky
**Universität
Oldenburg**

A...kademie der
bildenden Künste Wien
Gemäldegalerie

Totstandkoming van het project

- Inspiratie door

✍ „Docentenbijeenkomst“ van het Nederlandistenverband 2018 in Wenen

✍ Presentatie van Laurette Artois over schrijfoopdrachten rond schilderijen

Bron: Wikipedia

- Didactische overwegingen
- Bemiddeling van kunst = kerntaak van een museum

Overzicht van de workshop

- ✎ Uitgangspunten
- ✎ Planning een aanpak
- ✎ **Simulatie van het project**
- ✎ Tekstvoorbeelden uit mijn lessen
- ✎ Toelichting beweegredenen en ervaring
- ✎ Onderzoek en andere aanpak
- ✎ Nabespreking

Uitgangspunten: didactische overwegingen

- Goed leren schrijven = complex, veel corrigerend feedback

- frustrerend voor student én docent
- ten koste van motivatie, schrijfplezier & schrijfvoldoening
- leren schrijven = nuttige vaardigheid

- Op zoek naar motiverende aanpak

- Culturele en maatschappelijke context in de taalverwerving

Uitgangspunten: bemiddeling van kunst

= kerntaak van een museum

Bijvoorbeeld:

- Interesse voor de „Oude Meesters“ wekken
- Student als multiplicator
- „Schule des Sehens“ (Oskar Kokoschka):
*kunst van het kijken leren
en leren verwoorden wat je ziet*
- Kunst beleven op locatie

Planning en aanpak

- Keuze van de schilderijen
- Informatie over tekstsoorten, schrijfdoel, doelgroep
- Schilderijen laten kiezen zonder uitleg
- Schrijven in het college
- Feedback door de docente
- Presentatie van eigen tekst „op locatie“
- Uitleg door curatrice

Simulatie van het project

- ✎ Kies schrijfpartners
  - ✎ Kies een schilderij
  - ✎ Denk na over tekstsoort, schrijfdoel en doelgroep
  - ✎ Het kunstwerk is de schrijfoopdracht!
-
- ✎ Presenteer je tekst (in het museum) aan elkaar.
  - ✎ Kunsthistorische feedback

VEEL PLEZIER!

Tekstvoorbeeld

Taalverwerving II (A2-B1)

Tekstsoort: nieuwsbericht

Schilderijveiling van „Tijger met jongen“ (Rubens)

Tegenwoordig is er een kunstwerk van de Vlaamse meester Peter Paul Rubens te veilen. Het gaat om het schilderij „Tijger met jongen“. Het is nu nog in de „Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien“ tentoongesteld. Daar kun je het bekijken als je er geïnteresseerd in bent. De galerij moet het werk verkopen om zijn renovatie te financieren.

Op het schilderij is een moedertijger te zien die haar kroost zoogt. Ze liggen onder een geweldige apenbroodboom. De moeder houdt druiven met haar poten vast.

De kunsthistorici zijn het er nog niet met elkaar over eens wat de schilder wilde zeggen. Sommigen zijn van mening dat het schilderij vruchtbaarheid en overvloed zou kunnen uitdrukken. Het meesterwerk is in de typische stijl van Rubens geschilderd, met donkere kleuren en een heel gespierd lichaam van de tijger.

De veiling vindt op 16 december 2019 om 10 uur in het Dorotheum in Wenen plaats. Het minimumbod is 250.000 euro.

(*De Standaard*, 9 december 2019)

Tekstvoorbeeld

Taalverwerving III (B1-B2)

Schrijfdoel: amuseren

Tekstsoort: verhaal (innerlijke monoloog)

Essentie van het leven

Maandag is al weer begonnen. Waarom? Een nieuwe week maar het is altijd hetzelfde liedje. Ze worden wakker, ze hebben honger, ze drinken en gaan opnieuw slapen. En dan weer opnieuw. Ze worden wakker... Ik heb er genoeg van.

Ik kan me bijna niet bewegen en wanneer ik dat wel doe, begint de een te huilen en de andere twee worden agressief. Ze bijten in mijn tepels en mijn buik zit al helemaal vol blauwe plekken.

Als ik het geweten zou hebben, hoe 'fantastisch' het leven kan zijn na een geboorte, zou ik nooit *ja* gezegd hebben tegen Hugon de Barabas von Schwindelstein, De Grote Leeuw. Ach...zijn zachte, gouden vacht, die spieren, die glans in zijn ogen...Ik had zoveel verwachtingen van die nacht, maanden van voorbereidingen, zwaar dieet, opofferingen en trainingen.

En wat heb ik nu van dat ene korte avontuurtje? Drie kale dommeriken. O ja, niet te vergeten: druiven. Dat is mijn vergoeding voor die 'onvergetelijke nacht'.

[...]

Peter Paul RUBENS (atelier): „Zogende tijgerin“ (~ 1620), olieverf op doek

Tekstvoorbeeld

Taalverwerving III (B1-B2)

Schrijfdoel: informeren, uiteenzetten

Tekstsoort: achtergrondartikel

Is het nog modern om te trouwen?

Hoewel de mensen steeds vaker gaan scheiden, is het aantal huwelijkssluitingen in Oostenrijk sinds de eeuwwisseling aan het stijgen. Ook is de gemiddelde leeftijd van bruidsparen met ongeveer zes jaar gestegen, van 24 tot bijna 30 jaar. Maar er zijn ook veel jonge koppels die nu liever gaan samenwonen dan trouwen. Betekent dat echter dat de gang naar de burgerlijke stand straks ouderwets is?

Redenen voor het huwelijk vroeger en nu

Vroeger waren de redenen voor het huwelijk hoofdzakelijk economisch; dit is voor het eerst in de 19e eeuw veranderd.

Vandaag zijn er verschillende redenen om te gaan trouwen. Uit een onderzoek van de dating-website *Elitepartner* bleek dat voor 53% van de mannen liefde de belangrijkste reden is. Financiële voordelen en het “bewijs van liefde” staan allebei met telkens 30% op plaats twee. Alleen 22% van de mannen wil vandaag nog gaan trouwen om een gezin te stichten.

Voor vrouwen is het bijna gelijk. 52% van hen wil vanuit liefde gaan trouwen. Financiële voordelen zijn voor circa 20% van de vrouwen een goede reden om in het huwelijk te treden. Voor 24% fungeert de bruiloft ook als podium. 15,3% willen met het huwelijk hun kinderwens realiseren. [...]

Tekstvoorbeeld

Taalverwerving II (A2-B1)

Tekstsoort: sprookje

De tovermunt

Er was eens een jonge, machtige en prachtige tovenares. Zij had een uitzonderlijke tovermunt. Als je de munt in je hand hield, kon je de waarheid ervaren. Om haar identiteit als mooie tovenares te verbergen, transformeerde zij zich in een oude vrijster.

Op een dag kwam een hongerige, jonge man bij haar huis. Hij is lang op reis geweest en wilde graag iets van een jong en mooi meisje te eten krijgen. Maar in het huis zag hij alleen een oude vrouw. De tovenares was echter heel gastvrij en zij ging zo naar de keuken om een maaltijd voor hem klaar te maken.

Toen zag de man op haar tafel de tovermunt. Hij voelde zich door zijn gouden glans aangetrokken en hij wist zó dat hij alles zou doen om de munt te bezitten. Dus besliste hij de vrouw met een drank te vergiftigen.

Toen ze met het eten terug kwam, bood hij haar een cadeautje aan: „Bedankt voor de gastvrijheid! Hier is een bijzondere drank voor jou!“ Maar wat de man haar niet vertelde was, dat de drank uit giftige planten bestond die hij op zijn reis had gevonden. Toen de tovenares een slok ervan nam, viel ze onmiddellijk dood neer.

De man lachte en nam de munt in zijn hand. Maar meteen herkende hij de waarheid! De macht van de tovermunt toonde hem de gruwel van zijn daad. Hij heeft een jonge tovenares gedood! Hij voelde grote wroeging, maar het was al te laat. De tovenares heeft iemand uit het dodenrijk gestuurd om de jonge man te straffen.

Jakob Duck: „Die Eingeschlummerte“ (~ 1645) olieverf op eiken paneel

Mijn beweegredenen en ervaring

- Schrijfvaardigheid (schrijven = proces)
- Schrijfplezier, schrijfvoldoening
- Schrijfresultaat = product van student
- Afwisseling
- Creativiteit stimuleren
- Veilige omgeving
- Kracht van de kunst

Jullie/uw ervaring?

Onderzoek

Onderzoek naar invloed van de kunst op het leerproces

Bijvoorbeeld:

- Kunst kan leerder helpen leren
- Kunst kan leerder helpen onthouden

Andere aanpak

Rijksmuseum Amsterdam:

[NT2-rondleidingen om spreekvaardigheid te oefenen](#)

Conclusie

- Heel creatieve teksten!
- Studenten/-es hadden nauwe band met hun tekst
- Kunst als didactisch middel

Voor herhaling vatbaar!

Hopelijk inspirerend!

Nog vragen?

BEDANKT VOOR UW / JULLIE AANDACHT!

Bronnen

- DeMoss, K., & Morris, T. (2002). *How Arts Integration Supports Student Learning: Students Shed Light on the Connections*. Chicago, IL: Chicago Arts Partnerships in Education (CAPE)
- Rinne, L., Gregory, E., Yarmolinskaya, J. & Hardiman, M. (2011). „Why Arts Integration Improves Long-Term Retention of Content“. In: *Mind, brain and education*. Volume 5, Issue 2 (p. 89-96)
- Kamper, G. (2009). „KUNST - IN DER ALPHABETISIERUNG LUXUS? Kreativität – Kultur – Kunst in Alphabetisierung/Grundbildung Erwachsener“. Vortrag auf dem Fachtag Alphabetisierung und Grundbildung Erwachsener in Hannover von 4. bis 6. Nov. 2009. In Joachim Bothe (Hrsg.): *Das ist doch keine Kunst! Kulturelle Grundlagen und künstlerische Ansätze von Alphabetisierung und Grundbildung*. Münster: Waxmann 2010, S. 51-74
- Meewis, V. (2017). „Beter leren onthouden met kunst“. Artikel via <https://wij-leren.nl/beter-leren-en-onthouden-met-kunst.php>
- Rijksmuseum Amsterdam: Onderwijs NT2: <https://www.rijksmuseum.nl/nl/onderwijs/nt2>

- Copyright schilderijen: Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste in Wien (<https://www.kunstsammlungenakademie.at/de/gemaeldegalerie/ueber-uns/>)
- Copyright foto's: Nederlandistenverband (<https://www.nederlandistenverband.org/>)